

การพัฒนาลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอผ้าไหม บ้านวังศิลา ตำบลสันมะค่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดเชียงใหม่

กรรณิการ์ นาดีจันทร์

พัชรภรณ์ แก้วเนตร

นักศึกษาระดับปริญญาตรี สำนักวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สุกมล ดวงตา

อาจารย์ประจำสำนักวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 25 มกราคม 2564

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 8 กุมภาพันธ์ 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 16 มีนาคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุน และผลตอบแทนการทอผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อศึกษาปัญหาในการทอผ้าไหมมัดหมี่ และเพื่อพัฒนาลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอผ้าไหม บ้านวังศิลา ตำบลสันมะค่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้ทอผ้าไหม บ้านวังศิลา จำนวน 30 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร ทอผ้าเพื่อใส่เอง มีประสบการณ์ในการทอผ้า 10 ปีขึ้นไป และได้รับความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ (2) ต้นทุนการผลิตการทอผ้าไหมมัดหมี่ ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรงเฉลี่ยต่อผืน 507.07 ค่าแรงงาน 300 บาท และค่าใช้จ่ายในการผลิต 154.33 บาท ต้นทุนการผลิตรวมเฉลี่ย ต่อผืน เท่ากับ 961.40 บาท รายได้จากการขายเฉลี่ย/ผืน 1,833.33 อัตรากำไรสุทธิต่อผืนเฉลี่ย 47.56 % และ อัตราผลตอบแทนการลงทุน (ROI) 90.69 % (3) ปัญหาเกี่ยวกับการทอผ้าในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัญหาด้านผู้ผลิต (ผู้ทอ) ($\bar{X}$ =4.05) รองลงมา ได้แก่ ปัญหาด้านกระบวนการทอ ($\bar{X}$ =3.66) ปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ =3.27) และปัญหาด้านวัตถุดิบ (เส้นไหม) ($\bar{X}$ =1.22) และ (4) ผลการพัฒนาลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ ได้ลวดลายนกยูง และลายขิด ที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นว่า ลายนกยูง มีชัดเจนด้านลวดลาย ด้านสี และด้านผู้พัฒนาออกแบบ มากกว่า ลายขิด

คำสำคัญ: ต้นทุน ผลตอบแทน การพัฒนาลวดลายผ้าไหมมัดหมี่

Development of Mudmee Silk Pattern Ban Wang Sila Silk Weaving Group, San Makha Sub-District, Pa Daet District, Chiang Rai Province.

Kannikar Nathajan

Received: 25 January 2021

Patcharapon Keawnet

Revised: 8 February 2021

Undergraduate Students,

Accepted: 5 March 2021

School of Accounting, Chiang Rai Rajabhat University

Suphamon Duangta

Lecturer in School of Accounting,

Chiang Rai Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study costs. And returns on weaving Mudmee silk. To study the problem of weaving Mudmee silk and to develop Mudmee silk patterns Ban Wang Sila Silk Weaving Group, San Makha Subdistrict, Pa Daet District, Chiang Rai Province The target sample used in this study was 30 silk weavers at Ban Wang Sila. The instrument used to collect this data was a descriptive statistical questionnaire used in this analysis was mean, standard deviation.

The results of the research were (1) the general background of the respondents. Respondents Most of them are female. Age between 41-50 years, working as a farmer. Weaving to wear by yourself Having 10 years of weaving experience and gained knowledge of weaving inherited from ancestors (2) Production cost of weaving mudmee silk consists of direct raw materials, average per piece 507.07, labor cost 300 baht and cost. Pay in production 154.33 baht, average production cost per piece is 961.40 baht, average sales revenue /piece 1,833.33, average net profit margin of 47.56% and return on investment (ROI) 90.69% (3) With weaving as a whole Is moderate. The side with the highest average was the manufacturer (weaving) problem ($\bar{x}=4.05$), followed by the weaving problem ($\bar{x}=3.66$), the product problem ($\bar{x}=3.27$) and the raw material problem (the line Silk) ($\bar{x}=1.22$) and (4) results of the development of mudmee silk patterns Received the peacock pattern and the close pattern that experts commented that the peacock pattern has a clear pattern, color and design developer. More than just aligned stripes.

Keywords: Cost, Return, Development of Mudmee silk patterns

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นเครื่องวัด เครื่องกำหนดความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม และขณะเดียวกัน วัฒนธรรมยังกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน และต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติมาก วัฒนธรรมอย่างหนึ่งของไทยที่โดดเด่น คือ วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ตั้งแต่ในอดีตมานั้นคนไทยมีเอกลักษณ์ด้านการแต่งกายที่ใช้ผ้าไทยซึ่งทำจากผ้าไหม

คณะอนุกรรมการด้านศิลปะและวัฒนธรรมเห็นว่า รัฐบาลได้จัดการส่งเสริมปันท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย และนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศไทยผ่านวิถีไทยเพื่อสร้างการรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ในด้านเอกลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นจากทุกภูมิภาคของประเทศและปลูกฝังความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ สุนักท่องเที่ยวต่างประเทศและเพื่อให้เป็นต้นแบบแก่เด็ก เยาวชน และประชาชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ฟื้นฟู สืบสาน และสืบสานเอกลักษณ์ประจำชาติไทยพร้อมทั้งสืบสานการสวมใส่ใช้ผ้าไทยอย่างสม่ำเสมอ ในชีวิตประจำวันจึงได้มีการพิจารณาณรงค์แต่งกายผ้าไทย และส่งเสริมชุดไทย เป็นอัตลักษณ์ประจำชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูสืบสานส่งเสริม และสืบสานเอกลักษณ์ประจำชาติไทย และส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักในคุณค่าและรักวัฒนธรรมไทยตลอดจนมีส่วนร่วมอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมการแต่งกายด้วยผ้าไทยให้คงอยู่สืบไป (คณะกรรมการการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2558) ศิลปะอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการแต่งกาย มีมาตั้งแต่สมัยโบราณที่สืบทอดกันมา คือ การทอผ้าไหมมัดหมี่

การทอผ้าไหมมัดหมี่ในประเทศไทยส่วนใหญ่พบได้ในภาคอีสานแต่ในปัจจุบันมีการสืบทอด วัฒนธรรมมายัง “กลุ่มชาวบ้านวังศิลา ตำบลสันมะค่า อำเภอบ้านดง จังหวัดชัยภูมิ เป็นชาวอีสาน ที่อพยพมาจากหลายจังหวัด เช่น ขอนแก่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด และอุบลราชธานีเป็นต้น ด้วยความเป็นชาวอีสานที่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักนอกจากทำนาแล้วยังมีอาชีพเสริม คือ ปลูกมะพร้าว เลี้ยงไหม และทอผ้าไหม การทอผ้าไหมเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมีมาตั้งแต่บรรพบุรุษสืบทอดความรู้กัน รุ่นต่อรุ่นจากปู่ย่าตายายมายังพ่อแม่และลูกหลานจึงกลายเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรบ้านวังศิลาจึงทำให้กลุ่มทอผ้าไหมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและได้ก่อตั้งกลุ่มผ้าไหมบ้านวังศิลาขึ้น ต่อมาได้มีหน่วยงานศูนย์การศึกษาโรงเรียนได้จัดหาครูผู้เชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่มาฝึกสอน ทำให้กลุ่มงานทอผ้าไหมบ้านวังศิลามีประสิทธิภาพมากขึ้น” (จำไพ จินใจ, 2562)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้มีความคิดที่จะพัฒนาตลาดผ้าไหมมัดหมี่กลุ่มทอผ้าไหมบ้านวังศิลา ตำบลสันมะค่า อำเภอบ้านดง จังหวัดชัยภูมิ โดยศึกษาต้นทุน ผลตอบแทน และปัญหาในการทอผ้าไหม

มัดหมี่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข และพัฒนาลวดลายผ้าไหมมัดหมี่เพื่อเป็นแนวทางในการทอผ้าลวดลายใหม่ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุน และผลตอบแทนการทอผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอผ้าไหม บ้านวังศิลา ตำบลสันมะค่า อำเภอบ้านดง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการทอผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอผ้าไหม บ้านวังศิลา ตำบลสันมะค่า อำเภอบ้านดง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อพัฒนาลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มทอผ้าไหม บ้านวังศิลา ตำบลสันมะค่า อำเภอบ้านดง จังหวัดเชียงราย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีต้นทุนและผลตอบแทน

อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์ (2555) ต้นทุน (Cost) หมายถึง มูลค่าของทรัพยากรที่สูญเสียไปเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการ โดยมูลค่านั้นจะต้องสามารถวัดได้เป็นหน่วยเงินตรา ซึ่งเป็นลักษณะของการลดลงในสินทรัพย์หรือเพิ่มขึ้นในหนี้สิน ต้นทุนที่เกิดขึ้นอาจจะให้ประโยชน์ในปัจจุบันหรือในอนาคตก็ได้ เมื่อต้นทุนใดที่เกิดขึ้นแล้ว และกิจการได้ใช้ประโยชน์ไปทั้งสิ้นแล้ว ต้นทุนนั้นก็จะถือเป็น “ค่าใช้จ่าย” (Expenses) ดังนั้นค่าใช้จ่ายจึงหมายถึง ต้นทุนที่ได้ให้ประโยชน์และกิจการได้ใช้ประโยชน์ทั้งหมดไปแล้ว ในขณะที่ สำหรับต้นทุนที่กิจการสูญเสียไป แต่จะให้ประโยชน์แก่กิจการในอนาคตเรียกว่า “สินทรัพย์” (Assets)

อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์ (2556) ต้นทุนการผลิต (Manufacturing cost) หมายถึง ต้นทุนของผลิตภัณฑ์ซึ่งประกอบด้วยวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต ทั้งที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาที่จะทำการรวบรวมต้นทุนหรือเรียกว่า “ต้นทุนการผลิต”

ต้นทุนการผลิต หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางการผลิตเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ดี มีคุณภาพ ตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งมีการแข่งขันสูงและรุนแรงในสภาพ การตลาด ในปัจจุบัน ส่งผลให้ทุกองค์กรมีการดำเนินกิจกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขัน ในอุตสาหกรรม การผลิต คู่แข่งที่นับวันจะมากขึ้นทุกวันต่างจัดกลยุทธ์ออกมาสู้กัน ที่เห็นจะมากที่สุดก็คงจะเป็นเรื่องราคา ขายที่ถูกกว่า ซึ่งเป็นการตอบสนองที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าที่ต้องการสินค้าที่มีราคาถูก ซึ่งสินค้า ที่มีราคานี้แน่นอน องค์ประกอบหลักของการผลิต คือ ต้นทุนการผลิตที่ต้องทำให้ต่ำที่สุดโดยคุณภาพ และการใช้งานยังคงอยู่ภายใต้การยอมรับของลูกค้า

ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตสินค้าธุรกิจ โดยปกติก็จะเป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นประกอบด้วย ส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และ ค่าใช้จ่ายในการผลิต

ผลตอบแทน หมายถึง การลงทุนมีความสัมพันธ์กับด้านผลตอบแทน และความเสี่ยงที่คนเราลงทุนก็เพราะเราคาดหวังจะได้รับผลตอบแทนเท่านั้นเท่านี้ แต่บางครั้งไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง จึงต้องอยู่ในความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ด้วยผลตอบแทนจากการลงทุน มีหลายรูปแบบ ได้แก่ รายได้ตามปกติ เช่น ดอกเบี้ย เงินปันผล เป็นต้น ถ้าไ้จากการซื้อขายหุ้น ค่าเช่า เช่น ที่ดิน บ้าน ที่อยู่อาศัย อพาร์ตเมนต์ เป็นต้น และผลตอบแทน

เพชร ชุมทรัพย์ (2554) สูตรในการคำนวณหาอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุนมี ดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100$$

เงินลงทุนในที่นี้มิได้หลายความหมาย การวัดผลตอบแทนจึงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการวัด เป็นต้นว่า วัดผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม ผลตอบแทนจากเงินลงทุนระยะยาว (หนี้สินระยะยาว บวก ส่วนของผู้ถือหุ้น) หรือผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นต้น

จิรา ศักดิ์กิตติมาลัย (2557) อัตรากำไรต่อต้นทุน แสดงถึงความสามารถในการทำกำไรสุทธิเปรียบเทียบกับต้นทุนว่า ต้นทุน 100 บาท กิจกรรมสามารถทำกำไรได้กี่บาท

$$\text{อัตรากำไรต่อต้นทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ต้นทุน}} \times 100$$

อัตรากำไรต่อยอดขาย แสดงถึงความสามารถในการทำกำไรสุทธิเปรียบเทียบกับยอดขายว่า ยอดขาย 100 บาท กิจกรรมสามารถทำกำไรได้กี่บาท

$$\text{อัตรากำไรต่อยอดขาย} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขาย}} \times 100$$

แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบ

การออกแบบเป็นความพยายามของมนุษย์ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เดิมให้มีความเหมาะสมมากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการทั้งด้านความงามและประโยชน์ใช้สอย องค์ประกอบที่สำคัญสำหรับงานออกแบบทุกประเภท จะคำนึงถึงสัดส่วนมีความเกี่ยวข้องกับขนาด และระยะที่สัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม เพื่อให้มีความใกล้เคียงกับความจริงหรือสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสมในการใช้งานและเกิดความสวยงาม ซึ่งมีขนาด รูปร่าง รูปทรง ที่เหมาะสมกลมกลืนกันทั้งในตัววัตถุเองและสภาพแวดล้อม

ความกลมกลืนและความขัดแย้ง ความกลมกลืน หมายถึง การนำองค์ประกอบมูลฐานของการออกแบบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นเส้น สี รูปร่าง ลักษณะพื้นผิว บริเวณสว่าง แสงและเงา มาใช้ในการออกแบบได้อย่างเหมาะสมลงตัว เกิดความประสานสอดคล้องกันอย่างพอเหมาะพอดี สำหรับการเน้น หมายถึง การทำให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของผลงานมีความโดดเด่นกว่าส่วนประกอบอื่นๆ ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากการมอง เพื่อสร้างจุดสนใจให้เกิดขึ้นในผลงาน จุดเด่นที่เน้นควรมีเพียงจุดเดียว โดยพิจารณาจาก

เนื้อหาเรื่องราวหรือความหมายที่ต้องการสื่อสารไปยังผู้ดูและการจัดวางในตำแหน่งที่เหมาะสม รูปแบบของการเน้น คือ การเน้นด้วยความแตกต่าง ด้วยความโดดเด่นและด้วยการจัดวาง และเอกภาพ หมายถึง การนำองค์ประกอบมูลฐานของการออกแบบไม่ว่าจะเป็นเส้น รูปร่าง รูปทรง สี ลักษณะพื้นผิว บริเวณว่าง แสงและเงา มาจัดวางลงบนพื้นภาพอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความประสานกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการรับรู้ของมนุษย์ในการมองภาพ แล้วเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ ให้สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ (กุลนิษฐ์ สอนวิทย์, 2560)

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

ลักษณะของการคิดที่ดี ควรมีลักษณะ ลึก กว้างไกล และสร้างสรรค์ คำว่า ลึก หมายถึง สิ่งที่มีใช้เพียงสัมผัส มีความเป็นไปได้และมีความชัดเจน กว้าง เป็นการสร้างภาพที่มีมุมมองอันเกิดจากการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ อย่างรอบครอบ ไกล เป็นการมองไปข้างหน้าในระยะยาว โดยคำนึงถึงสิ่งอันพึงปรารถนา ส่วนคำว่า สร้างสรรค์ นั้น เป็นการพิจารณาเพื่อสร้างสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือที่ต้องใช้อยู่เป็นประจำของมนุษย์และมีพลังอำนาจมากที่สุดเหนือสิ่งอื่นใดเสมอ ดังนั้น บุคคลจึงไม่เพียงแต่ต้องมีความเข้าใจในกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์เท่านั้น แต่ยังต้องการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งต้องการให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้นด้วยซึ่งเป็นลักษณะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นความสามารถที่อยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน เป็นการคิดค้นเพื่อค้นพบความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่มีประโยชน์มีคุณค่า รวมทั้งเป็นลักษณะความคิดที่แปลกใหม่ ไม่ลอกเลียนแบบ ซึ่งอาจเกิดจากการคิดปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากความคิดเดิมให้เป็นความคิดแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม โดยบางครั้งอาจคงเค้าโครงเดิมไว้ หรืออาจแปลกไปจนไม่คงแนวคิดเดิมไว้เลย (เพ็ญนิดา ไชยสายัณห์, 2562)

การทอผ้ามัดหมี่

ผ้ามัดหมี่มีกรรมวิธีการทอผ้าที่ใช้เทคนิคการมัดและการย้อม เริ่มจากนำเส้นด้ายหรือไหมมาย้อมสีแล้วมัดบริเวณที่ต้องการเก็บไว้ เมื่อนำไปย้อมสีอื่นจะได้ไม่ติดสี เพียงซึมเข้ามาบางส่วน โดยย้อมเรียงลำดับจากสีอ่อนไปหาสีเข้มจนครบตามลวดลายที่กำหนด หลังจากนั้นจึงนำด้ายกรอเข้าหลอดตามลำดับ แล้วนำไปทอจะเกิดลวดลายบนผืนผ้าที่มีลักษณะคล้ายคลื่นเลื่อนล้ำอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของมัดหมี่ การทอผ้าชนิดนี้จึงต้องอาศัยความชำนาญในการมัดย้อม และทอเป็นอย่างมาก ผ้ามัดหมี่มีอยู่หลายชนิด (มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม, 2562) ได้แก่

1. มัดหมี่เส้นพุ่ง หมายถึง เส้นด้ายที่ใช้สำหรับพุ่งไปมาสลับกับเส้นยืน เพื่อให้ขัดกันเป็นผืนผ้า ด้ายเส้นพุ่งนี้มักพันหรือม้วนอยู่ในหลอดบรรจุในกระสวย เพื่อความสะดวกในการสอดหรือพุ่งด้าย

ด้ายเส้นพุ่งจะพุ่งไปมาในแนวนานกับหน้าผ้า ด้ายเส้นพุ่งมีความสำคัญในการทอผ้าเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการทอผ้ามัดหมี่ ผ้าจก และลวดลายอื่นๆ เนื่องจากเส้นพุ่งจะเป็นตัวกำหนดลักษณะลวดลาย ความสวยงาม ความแน่น และความประณีตของเนื้อผ้า หากการจัดเส้นพุ่งไม่ถูกต้อง ลวดลายของผ้ามัดหมี่อาจจะไม่ปรากฏเลยก็ได้

2. มัดหมี่เส้นยืน หมายถึง เส้นด้ายชุดหนึ่งที่เรียงอยู่ในแนวขวาง โดยจะมีเส้นพุ่งคอยขัดสลับให้กลายเป็นผืนผ้าในการทอผ้า ช่างทอจะต้องเตรียมเส้นด้ายยืนเอาไว้ก่อนเสมอ โดยอาจมีความยาวหลายสิบเมตร การเตรียมด้ายยืนเป็นสิ่งที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน ด้ายเส้นยืนมีความสำคัญในการทอผ้าไม่น้อยไปกว่าด้ายเส้นพุ่ง เมื่อเตรียมแล้วจะไม่สามารถเปลี่ยนเส้นด้ายยืนจนกว่าจะทอไปตลอดผืน เส้นยืนจะมีขนาดเล็กกว่าเส้นพุ่งมักจะใช้ด้ายที่มีคุณภาพสูง มีความทนทานและเรียบ ไม่ขรุขระ การทอผ้าโดยทั่วไปจะใช้เส้นยืนสีเดียว

ผ้ามัดหมี่ เป็นการทอผ้าอย่างหนึ่งที่มีการสร้างลวดลายก่อนที่จะทำการย้อมสี การทอลายผ้ามัดหมี่เป็นการเอาเชือกมามัดด้ายหรือมัดเส้นไหมตามลวดลายที่ได้ออกแบบไว้ การมัดและย้อมลายจะมีการทำทั้งเส้นทางแนวยืน และแนวนอนหรือที่เรียกว่าแนวพุ่ง

ปัจจุบันผ้ามัดหมี่มีการทำกันอย่างแพร่หลาย สามารถทำได้ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม โดยเฉพาะผ้าไหมจะมีความสวยงามมาก นอกจากตัวผ้าไหมเองแล้ว ลวดลายและสีสันยังเป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างความสวยงามให้มากยิ่งขึ้น การอนุรักษ์ลวดลายโบราณ และนำมาประยุกต์ใช้ จึงเป็นสิ่งที่น่าจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น การเก็บรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิต ผ้าไหมมัดหมี่ สืบรามาเพื่อการถ่ายทอดสู่คนรุ่นต่อไปจึงเป็นเรื่องที่ดีและควรให้การสนับสนุน สำหรับลวดลายต่างๆ ที่มีการสร้างสรรค์มาแต่โบราณ จึงเป็นงานศิลป์ที่ควรแก่คุณค่าให้เป็นสินทรัพย์ของแผ่นดินไทยตลอดไป

ข้อมูลทั่วไปกลุ่มทอผ้าไหมบ้านวังศิลา

กลุ่มชาวบ้านวังศิลา หมู่ที่ 8 ตำบลสันมะค่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชาวอีสานที่อพยพมาจากหลายจังหวัด เช่น ขอนแก่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด และอุบลราชธานี เป็นต้น ด้วยความเป็นคนอีสานที่มีอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลักนอกจากการทำนาแล้วยังมีการทำอาชีพเสริมคือ ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และทอผ้าไหม การทอผ้าไหมเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมีมาตั้งแต่บรรพบุรุษสืบทอดความรู้กันมาจากรุ่นสู่รุ่น จาก ปู่ย่าตายาย มาถึงพ่อแม่ลูกหลานจึงกลายเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังศิลา จึงทำให้กลุ่มสตรีทอผ้าไหม มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง กลุ่มสตรีทอผ้าไหมได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2537 โดยมีนางบัวสอน รักศิลป์ เป็นผู้เริ่มก่อตั้งกลุ่มนี้ ต่อมาก็ได้มีหน่วยงานศูนย์การศึกษาชนบทโรงเรียนได้จัดหาครูผู้เชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่มาฝึกสอนให้กับกลุ่มแม่บ้าน ทำให้กลุ่มงานทอผ้าของแม่บ้านมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (นางรำไพ จินใจ, ผู้ให้สัมภาษณ์)

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือ ผู้ทอผ้าไหม บ้านวังศิลา ตำบลสันมะค่า อำเภอบ้านดง จังหวัดเชียงราย (ราไฟ จินโจ, ผู้ให้สัมภาษณ์) จำนวน 30 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบบสอบถามทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบสอบถาม (Index of item objective congruence: IOC) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2542) ซึ่ง IOC คือ ค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา ซึ่งผลการคัดเลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 60% ขึ้นไป หรือมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.75 – 1.00 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สถิติเชิงเนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่ เป็นการแสดงค่าความถี่ของข้อมูลที่เก็บมาได้ โดยแสดงเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ข้อมูลการแปลผล และข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1970)

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ทอผ้าไหม ตลอดจนสังเกตกระบวนการและขั้นตอนการผลิต เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการผลิต ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนที่ได้รับ โดยการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์เอกสารรายงาน บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากข้อมูลออนไลน์

การพัฒนาผลผลิตผ้าไหมมัดหมี่ โดยการร่างแบบด้วยดินสอ ใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์ เอกซ์เซล (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2559)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มทอผ้าไหม

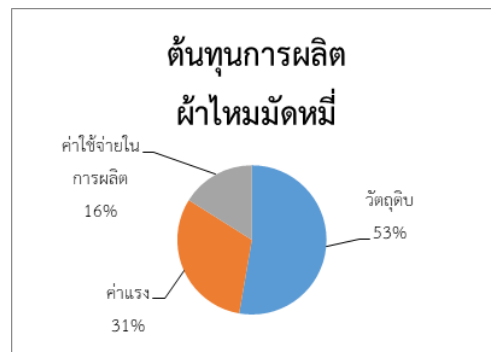
ใช้สีเคมีในการทอผ้าไหมมัดหมี่ และมีการสร้างผลผลิตโดย การมัดหมี่

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 93.33 อายุของผู้ทอผ้าไหมอยู่ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.00 และผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.67 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่แล้วทอผ้าเพื่อใส่เอง เพื่อจำหน่าย มีประสบการณ์ในการทอผ้า 10 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ คิดเป็นร้อยละ 100.00 นอกจากนี้ยังใช้วิธีการทอผ้าด้วยมือ ใช้เส้นไหมแท้ มัดหมี่ด้วยใช้สีเคมี และมีการสร้างผลผลิตโดยการมัดหมี่ คิดเป็นร้อยละ 100.00

2. ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่

ผลการศึกษาพบว่า มีต้นทุนและผลตอบแทนเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ รายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตการทอผ้าไหมมัดหมี่ ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรงเฉลี่ยต่อผืน 507.07 ค่าแรงงาน 300 บาท และค่าใช้จ่ายในการผลิต 154.33 บาท ต้นทุนการผลิตรวมเฉลี่ย ต่อผืน เท่ากับ 961.40 บาท เมื่อเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์วัตถุดิบคิดเป็น 53 % ค่าแรงคิดเป็น 31% และค่าใช้จ่าย คิดเป็น 16%

ภาพที่ 1 อัตราส่วนต้นทุนการผลิตการทอผ้าไหมมัดหมี่

2.2 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีรายได้จากการขายเฉลี่ย/ผืน 1,833.33 ต้นทุนรวมเฉลี่ย 961.40 บาท มีกำไรจากการขายเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 871.93 บาท

3. ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนการทอผ้าไหมมัดหมี่ ดังตารางข้างล่าง

ตารางที่ 1 แสดงการคำนวณหาอัตราผลตอบแทนอัตรากำไรต่อยอดขายสุทธิ และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน

อัตราส่วน	สูตรคำนวณ	แทนค่า	ผลการคำนวณ
1. อัตรากำไรต่อยอดขายสุทธิ	กำไรสุทธิ	871.93	47.56%
	ขายสุทธิ	1,833.33	
2. อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI)	รายได้-ต้นทุน	1,833.33 – 961.40	90.69%
	ต้นทุน	961.40	

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีอัตรากำไรสุทธิต่อยอดขายเฉลี่ย 47.56 % และ อัตราผลตอบแทนการลงทุน (ROI) 90.69 %

4. ผลการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการทอผ้า

ปัญหาเกี่ยวกับการทอผ้าในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.07$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัญหาด้านผู้ผลิต (ผู้ทอ) ($\bar{X}=4.05$) รองลงมา ได้แก่ ปัญหาด้านกระบวนการทอ ($\bar{X}=3.66$) ปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=3.27$) และปัญหาด้านวัตถุดิบ (เส้นไหม) ($\bar{X}=1.22$) มีรายละเอียดดังนี้

(1) ด้านวัตถุดิบ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.22$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านราคา ($\bar{X}=1.50$) รองลงมา ได้แก่ การเลือกคุณภาพของเส้นไหม และอายุการใช้งานของเส้นไหม ($\bar{X}=1.13$) และการหาแหล่งที่จัดซื้อเส้นไหม ($\bar{X}=1.10$)

(2) ด้านกระบวนการทอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความยุ่งยากซับซ้อนของการทอผ้าไหมมัดหมี่ ($\bar{X}=4.10$) รองลงมา ได้แก่ การแก้ไขหากมีข้อผิดพลาดในการทอผ้าไหมมัดหมี่ ($\bar{X}=3.72$) และระยะเวลาในการทอผ้าไหมมัดหมี่ ($\bar{X}=3.14$)

(3) ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.27$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ลวดลายไม่มีความแปลกใหม่ ($\bar{X}=4.10$) รองลงมา ได้แก่ ลวดลายไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ($\bar{X}=3.90$) สีของผ้าทอไม่มีลักษณะโดดเด่น ($\bar{X}=3.86$) ลวดลายไม่มีความชัดเจน ($\bar{X}=3.17$) และคุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่ ($\bar{X}=1.31$)

(4) ด้านผู้ผลิต (ผู้ทอ) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้ทอไม่สามารถออกแบบลวดลาย ที่แปลกใหม่ได้ ($\bar{X}=4.45$) รองลงมา ได้แก่ ผู้ทอไม่สามารถทอผ้าได้หากขาดรูปแบบตัวอย่าง ($\bar{X}=3.66$)

5. การพัฒนาลวดลายผ้าไหมมัดหมี่

ขั้นตอนที่ 1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ และหาแนวทางในการแก้ปัญหา โดยการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ขึ้นมาใหม่ โดยศึกษาขั้นตอน เทคนิคการออกแบบต่างๆ จากผู้เชี่ยวชาญ คุณราไฟ จินใจ (ประธาน) กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ บ้านวังศิลา

ขั้นตอนที่ 2 ร่างรูปแบบลวดลายลงในกระดาษ ปรีक्षाผู้เชี่ยวชาญหาแนวทางแก้ไขข้อผิดพลาดในการออกแบบ และพัฒนาตามความเหมาะสมของลวดลาย มีการออกแบบลวดลายขึ้นทั้งหมด 2 ลวดลาย ได้แก่ ลายนกยูง และลายดอกชิด

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถาม ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการทอผ้า

การร่างแบบ

การร่างแบบโดยใช้โปรแกรม

การทอผ้าไหมลวดลายนกยูง ครั้งที่ 1

ภาพที่ 2 การพัฒนาลายนกยูง ครั้งที่ 1

การร่างแบบโดยใช้โปรแกรม

การทอผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายนกยูง ครั้งที่ 2

ภาพที่ 3 การพัฒนาลายนกยูง ครั้งที่ 2

การออกแบบ ครั้งที่ 1

การออกแบบ ครั้งที่ 2

การทอผ้าไหมมัดหมี่

ภาพที่ 4 การพัฒนาลายดอกซิด

เมื่อได้มีการพัฒนาลายและนำมาทอมัดหมี่แล้ว จึงได้นำมาขอความความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการทอผ้าด้านการออกแบบผ้าทอมัดหมี่ “ลายนกยูง” มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการทอผ้า

ด้านการออกแบบผ้าทอมัดหมี่ “ลายนกยูงและลายดอกซิด” ในภาพรวม

รายการ	ลายนกยูง			ลายดอกซิด		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านลวดลาย	4.41	0.631	มาก	2.92	0.464	ปานกลาง
2. ด้านสี	4.73	0.607	มากที่สุด	3.66	0.670	มาก
3. ด้านผู้พัฒนาออกแบบ	4.53	0.817	มากที่สุด	3.39	0.699	ปานกลาง
ภาพรวม	4.56	0.685	มากที่สุด	3.32	0.611	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบผ้าทอมัดหมี่ “ลายนกยูง” ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.56) สำหรับ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบผ้าทอมัดหมี่ “ลายดอกซิด” ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.32)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านลวดลายของลายนกยูงและลายดอกชิด

รายการ	ลายนกยูง			ลายดอกชิด		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.ลวดลายมีความชัดเจน	4.83	0.379	มากที่สุด	3.10	0.788	ปานกลาง
2.ลวดลายมีความสวยงาม	3.93	0.691	มาก	3.38	0.521	ปานกลาง
3.ลวดลายมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว	4.40	0.724	มาก	2.03	0.183	น้อย
4.ลวดลายความแปลกใหม่	4.47	0.730	มาก	3.17	0.365	ปานกลาง
ภาพรวม	4.41	0.631	มาก	2.92	0.611	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบผ้าทอมัดหมี่“ลายนกยูง” ด้านลวดลายในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.41) สำหรับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบผ้าทอมัดหมี่“ลายดอกชิด” ด้านลวดลายในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.92)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านสีของลายนกยูงและลายดอกชิด

รายการ	ลายนกยูง			ลายดอกชิด		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.มีการใช้สีที่เหมาะสม	4.73	0.521	มากที่สุด	4.10	0.669	มาก
2.มีการใช้สีที่โดดเด่นสะดุดตา	4.57	0.898	มากที่สุด	3.14	0.718	ปานกลาง
3.มีความละเอียดในการลงสี	4.90	0.403	มากที่สุด	3.72	0.621	มาก
ภาพรวม	4.73	0.607	มากที่สุด	3.66	0.670	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบผ้าทอมัดหมี่“ลายนกยูง” ด้านสีในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.73) สำหรับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบผ้าทอมัดหมี่“ลายดอกชิด” ด้านสีในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.66)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านผู้พัฒนาออกแบบของลายนกยูงและลายดอกชิด

รายการ	ลายนกยูง			ลายดอกชิด		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.73	0.583	มากที่สุด	4.24	0.712	มาก
2.ความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบผ้าทอ	4.57	0.935	มากที่สุด	4.00	0.819	มาก
3.ความละเอียดในการออกแบบ	4.53	0.860	มากที่สุด	3.31	0.761	ปานกลาง
4.ความใส่ใจในการออกแบบผ้าทอ	4.43	0.774	มาก	3.97	0.648	มาก
5.การแก้ไขปัญหาในการออกแบบ	4.40	0.932	มาก	1.41	0.556	น้อยที่สุด
ภาพรวม	4.53	0.817	มากที่สุด	3.39	0.699	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบผ้าทอมัดหมี่“ลายนกยูง” ด้านผู้พัฒนาออกแบบในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$) สำหรับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบผ้าทอมัดหมี่“ลายดอกชิด” ด้านผู้พัฒนาออกแบบในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.39$)

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุประมาณ 41 – 50 ปี ได้รับความรู้การสืบทอดจากบรรพบุรุษ และผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการทอผ้าไหมมัดหมี่มากกว่า 10 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับ ชนิตาภา มาตราข และรุ่งนภา กิตติลาภ (2559) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุอยู่ในช่วง 50-59 ปี จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ทอผ้าไหมจำนวน 1 คน ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากบรรพบุรุษประสบการณ์ในการทอผ้า

2. ผลตอบแทนจากการทอผ้าของกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ บ้านวังศิลา ตำบลสันมะค่า อำเภอบัวแดง จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย ต้นทุนการผลิต เฉลี่ยต่อผืนเท่ากับ 961.40 บาท และรายได้จากการขายเฉลี่ยต่อผืนเท่ากับ 1,833.33 และหากหักต้นทุนแล้วจะได้กำไรต่อเฉลี่ยต่อผืนเท่ากับ 871.93 บาท เนื่องจากกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ บ้านวังศิลา ตำบลสันมะค่า อำเภอบัวแดง จังหวัดเชียงราย มีการเลี้ยงม่อนไหมเอง ทำให้ต้นทุนทางด้านวัตถุดิบมีราคาต่ำ สอดคล้องกับ ชนิตาภา มาตราข และรุ่งนภา กิตติลาภ (2559) พบว่า ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน 831.92 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนวัตถุดิบ 8,550 บาท ร้อยละ 51.39 ต้นทุนค่าแรงทางตรง 7,000 บาท ร้อยละ 42.07 ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิต 1,000 บาท ร้อยละ 6.01 ต้นทุนคงที่ 88.35 ร้อยละ 0.53 สมาชิกมีรายได้ทั้งหมด 20,000 บาท นำมาหักต้นทุนการผลิตทั้งหมด 16,638.35 บาท ถ้าให้สมาชิกได้รับกำไรสุทธิ

3,361.65 บาท เนื่องจากลักษณะการทอผ้าไหมของสมาชิกใช้แรงงานตนเองหรือแรงงานครัวเรือนเป็นหลักในการทอผ้าไหมมัดหมี่

3. ปัญหาเกี่ยวกับการทอผ้าในภาพรวม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัญหาด้านผู้ผลิต (ผู้ทอ) ที่ผู้ทอไม่สามารถออกแบบลวดลายที่แปลกใหม่ได้ ผู้ทอไม่สามารถทอผ้าได้หากขาดรูปแบบตัวอย่าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่จะทอตามแบบเดิม ไม่ได้มีการคิดออกแบบลวดลายใหม่ ยังไม่มีหน่วยงานใดที่เข้าให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ ขัดแย้งกับเพ็ญนิดา ไชยสัยณ์ห์ (2562) ที่พบว่า บุคคลยังต้องการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งต้องการให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้นด้วย เป็นการคิดค้นลักษณะความคิดที่แปลกใหม่ไม่ลอกเลียนแบบ

4. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ลายนกยูงในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาด้านที่มากที่สุด คือ ด้านสี ที่มีความละเอียดในการลงสี มีการใช้สีที่เหมาะสม การใช้สีที่โดดเด่นสะดุดตา รองลงมา คือด้านผู้พัฒนาออกแบบ ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบผ้าทอ และความละเอียดในการออกแบบ ส่วนด้านลวดลาย ที่มีความชัดเจน ลวดลายความแปลกใหม่ ลวดลายมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ลวดลายมีความสวยงาม สอดคล้องกับจักรพันธ์ สุระประเสริฐ (2558) ที่กล่าวว่า การพัฒนาออกแบบ ตกแต่งผ้าที่มีลวดลายต้องใช้หลักการออกแบบ ส่งผลให้ ผ้ามีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การใช้สีเส้นที่หลากหลายควรเลือกสีที่มีการจำกัดสีที่ดี เพราะจะทำให้ภาพรวมไปในทิศทางเดียวกัน ใช้สีและลวดลายที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการศึกษา เรื่องนี้ มีข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้ ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ต้นทุนสามารถนำวิธีการลดต้นทุนด้านวัตถุดิบ ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสำหรับผู้สนใจในอาชีพการทอผ้าได้ ดังนั้น เทศบาลสันมะค่า ศูนย์ฝึกอาชีพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือกลุ่มผู้ประกอบการต้องการสนับสนุน และฝึกอบรมเกี่ยวกับการลดต้นทุนด้านวัตถุดิบการทอผ้าไหม

2. การทอผ้าส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ ลวดลายไม่มีความแปลกใหม่ ลวดลายไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ลวดลายไม่มีความโดดเด่น ลวดลายไม่มีความชัดเจน และผู้ทอไม่สามารถการพัฒนา ลวดลายที่แปลกใหม่ได้ ดังนั้น เทศบาลสันมะค่า ศูนย์ฝึกอาชีพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือกลุ่มผู้ประกอบการต้องการสนับสนุน และมีการประยุกต์ปรับเปลี่ยนลวดลาย รูปทรงของผ้า ให้ดูทันสมัย

3. ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ผู้ทอไม่สามารถออกแบบลวดลายที่แปลกใหม่ได้ ผู้ทอไม่สามารถทอผ้าได้หากขาดรูปแบบตัวอย่าง ดังนั้น สถาบันการศึกษา พัฒนาชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยขอเสนอแนะของการศึกษากครั้งต่อไปดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาช่องทางการเพิ่มมูลค่าของผ้าทอไหมมัดหมี่โดยการเพิ่มลวดลาย สีสัน และความแปลกใหม่ ทันสมัยให้แก่ผ้าทอ
2. ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการประกอบผลิตภัณฑ์และผู้ประกอบการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอไหมมัดหมี่

เอกสารอ้างอิง

- กุลนิษฐ์ สอนวิทย์. (2560). การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผู้บริโภคสูงวัย. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. 12 (2), หน้า 194 – 213.
- คณะกรรมการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2558). **การรณรงค์แต่งผ้าไทย และส่งเสริมชุดไทยเป็นอัตลักษณ์ประจำชาติ.** สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2562. จาก : <https://www.senate.go.th/assets/portals/22/fileups/148/files/pdf>
- จักรพันธ์ สุระประเสริฐ. (2558). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีจากผ้าฝ้าย : กรณีศึกษาชุมชนทอผ้าฝ้ายไทลื้อบ้านเฮี้ย อำเภอปัว จังหวัดน่าน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จิรภา ศักดิ์กิตติมาลัย. (2557). การเงินธุรกิจ. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ชนิดาภา มาตรา และรุ่งนภา กิตติลาภ. (2559). “การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ “ลายฟองน้ำหัวฝ้าย” ตำบลโป่ง อำเภอนบพิตำ จังหวัดขอนแก่น.” วารสารสถาบันวิจัยพหุวัฒนธรรม. ฉบับที่ 2. น 1-14.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2542). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : บีแอนด์บีพับลิชชิ่ง.
- เพชร ชุมทรัพย์. (2554). วิเคราะห์งบการเงินหลักและการประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่ 12 ฉบับปรับปรุง แก้ไข กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- เพ็ญนิดา ไชยสายัณห์. (2562). การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking). สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2562. จาก : <http://www.pattani.go.th/plan/files/doc1.pdf>
- มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. (2562). ผ้ามัดหมี่. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2562. จาก : <http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/traditional-craftsmanship/241-craft/75----m-s>
- รำไพ จินใจ. ประธานกลุ่มทอไหม บ้านวังศิลา ตำบลสันมะค่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดเชียงใหม่. (2562). ความเป็นมาของกลุ่มทอผ้าไหม. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2562.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2559). โปรแกรมไมโครซอฟท์ เอกซ์เซล. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2562. จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki>
- อนุรักษ ทองสุโขวงศ์. (2555). การบัญชีต้นทุนเพื่อการบริหาร. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2556). การบัญชีต้นทุน. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Best. (1970). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็น. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2562. จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/347817>
- Tara Yamane. (1973). สูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2562. จาก : <https://greedisgoods.com/taro-yamane>